

Területi Agenda 2030

Valamennyi térségünk jövőjéért

ÖSSZEFOGLALÁS

#TerritorialAgenda A future for all places

A területrendezésért és területfejlesztésért és/vagy területi kohézióért felelős miniszterek informális ülése

Németország, 2020. december 1

ÖSSZEFOGLALÁS Területi Agenda 2030

Európában a növekvő területi és társadalmi egyenlőtlenségek, illetve a nem fenntartható fejlesztések kritikus szintet értek el. Minden területi és kormányzati szinten erőteljesebb közös fellépésre van szükség ahhoz, hogy Európa valamennyi polgára, közössége és térsége pozitív jövőbeli kilátásokkal rendelkezessen. Ideje jobban megérteni és figyelembe venni az ágazati politikák területi hatásait. Igyekezünk hozzájárulni a fenntartható fejlődéshez, valamint Európa egységének megőrzéséhez.

Ez a dokumentum a 2030-as Területi Agenda összefoglalása, amelyet mi, a területi tervezésért, területfejlesztésért és/vagy területi kohézióért felelős miniszterek az Európai Bizottsággal, az Európai Parlamenttel, a Régiók Európai Bizottságával, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsággal, az Európai Beruházási Bank Csoporttal, valamint a releváns európai és nemzeti szövetségekkel együtt egyöntetűen támogatunk.

A Területi Agenda hangsúlyozza a stratégiai típusú területi tervezés fontosságát és irányokat jelöl ki erre nézve, valamint valamennyi kormányzati szinten szorgalmazza az ágazati politikák területi dimenziójának megerősítését. Célja a befogadó és fenntartható jövő előmozdítása valamennyi térségben, valamint a fenntartható fejlődési célok Európán belüli megvalósításának elősegítése.

Ennek a következőkön kell alapulnia:

- annak kölcsönös megértése, hogy Európa különböző térségeiben eltérőek a fejlődési igények és a fejlesztések jövőbeli hatásai; és
- együttműködés és koordináció a térségek, kormányzati szintek, szakpolitikai ágazatok és társadalmi csoportok között annak érdekében, hogy összetett kérdéseket tudjanak megoldani és sokféle lehetőséget tudjanak kihasználni.

Ennélfogva két átfogó célkitűzést – az igazságos Európát és a zöld Európát – határozunk meg, amelyeket hat prioritás mentén kívánunk megvalósítani egész Európa és az azt alkotó területek fejlesztése során.

Miközben a Területi Agenda felülvizsgálata zajlott, a Covid19-járvány megváltoztatta a szakpolitikai döntéshozatalt, valamint a jövőbeli fejlődés kilátásait. Az egyes területeken eltérőek a járvány következményei és a szakpolitikai válaszlépések, a világjárvány pedig rávilágít, hogy a területiség fontos, és az egyes helyek nagyban függenek egymástól. A területi kohézióknak fontos szerepet kell játszania a helyreállítási folyamatban. A területfejlesztési politikák, valamint a közös célkitűzések megvalósítása érdekében folytatott együttműködés elengedhetetlen a települések, a régiók és az országok ellenálló képességének fokozásához, és egyúttal a helyreállítási folyamatok megerősítéséhez.

Miért szükséges cselekednünk?

Felülvizsgáltuk a 2007-ben elindított és 2011-ben aktualizált Területi Agendát, figyelembe véve az Európai Bizottság, a Régiók Európai Bizottsága, az Európai Beruházási Bank Csoport és az ESPON közelmúltbeli jelentéseit.

Európa különféle típusú területekből tevődik össze: vannak közöttük fővárosi és nagyvárosi régiók, kis és közepes méretű városok, városkörnyéki területek, vidéki térségek, belső peremterületek, peremterületek, legészakibb területek, ritkán lakott térségek, szigetek, part menti területek, hegyvidéki területek, legkülső régiók, határokon átnyúló régiók, makrorégiók, a demográfiai visszaeséssel küzdő területek, valamint a gazdasági és ipari átalakulás által érintett területek. Ezeknek rendkívül eltérőek a fejlődési lehetőségeik, illetve más és más kihívásokkal küzdenek. Minden szinten – a helyitől a páneurópai szintig – egyre nagyobb gazdasági és társadalmi különbségek figyelhetők meg a térségek és a polgárok között, amihez növekvő környezeti kockázatok és környezeti nyomás társul. Ezeknek a háttérben a méretgazdaságosság, a piachoz és a képzett munkaerőhöz való hozzáférés kiegyensúlyozatlansága, valamint a kormányzás és a közszolgáltatások eltérő minősége áll. A térségek közötti kapcsolódások és áramlások – különösen a közlekedési folyosók mentén – hatással vannak arra, mennyire lehet a lehetőségeket valóban kiaknázni és a kihívásokra megoldásokat találni.

A kormányzati és kormányzási folyamatok minősége lényeges horizontális elv a helyi, regionális, nemzeti és európai fejlődés szempontjából. Ez fontos a társadalmi jólléthez, és előfeltétele annak, hogy hosszú távon és fenntarthatóan nőjön az életszínvonal, élénküljenek a beruházások, mélyüljön a társadalmi bizalom, és fokozódjon a politikai legitimitás.

Azért szükséges cselekedni, mert egyes polgárok és térségek leszakadóban vannak, és egyre növekvő egyensúlyhiányok és egyenlőtlenségek tapasztalhatók például a következő területeken:

- Életminőség
- Általános érdekű szolgáltatások:
- Demográfiai és társadalmi egyensúlyhiányok:
- Digitalizáció és 4. ipari forradalom
- Foglalkoztatás és gazdasági fejlődés
- A térségek egymástól való függése
- Globális beágyazottság

Reagálnunk kell a fenntartható fejlődés és a klímaváltozás jelentette mind sürgetőbb nyomásra például a következő területeken:

- Klímaváltozás
- A biológiai sokféleség csökkenése és a földhasználat
- Levegő-, föld- és vízminőség
- Biztonságos, megfizethető és fenntartható energia
- Méltányos átállás
- Körforgásos értékláncok
- Természeti, táji és kulturális örökség

Európa területi prioritásai

Igazságos Európa, amely valamennyi térség és polgár számára jövőbeli kilátásokat biztosít

KIEGYENSÚLYOZOTT EURÓPA

Kiegyensúlyozottabb területfejlesztés Európa sokszínűségére építve

- Fellépéseinkkel arra ösztönözzük a lakó- és egyéb közösségeket, településeket, megyéket, régiókat és tagállamokat, hogy közösen kutassák a globális társadalmi kihívásokra adandó válaszokat, és Európa-szerte minden térségben a munkafeltételek, az élet- és vállalkozási körülmények, a társadalmi-gazdasági jólét, az innovációs kapacitások, a globális értékláncokban elfoglalt pozíciók, valamint a globális versenyképesség javításán munkálkodjanak.
- Valamennyi szint szakpolitikai döntéshozóit olyan policentrikus fejlesztési modellek megvalósítására buzdítjuk, amelyek minden területnek szerepet szánnak.
- Olyan lépéseket teszünk, amelyekkel arra buzdítjuk a különböző kormányzati szinteken tevékenykedő döntéshozókat, hogy aknázzák ki a sajátos földrajzi adottságokkal rendelkező területekben rejlő egyedi potenciált, valamint integrált és együttműködésen alapuló megközelítések révén foglalkozzanak megfelelően az ezeken a területeken tapasztalható nehézségekkel.

FUNKCIONÁLIS TÉRSÉGEK

Egymáshoz közelítő helyi és regionális fejlődés, a térségek közötti egyenlőtlenség visszaszorítása

- Mérettől függetlenül minden kisebb és nagyobb városban párbeszédre törekszünk a döntéshozókkal az integrált, többszintű kormányzási megközelítés alkalmazása érdekében. Ez különböző kormányzati – különösen helyi és regionális – szinteken dolgozó szakértők, valamint változatos szakpolitikai ágazatok és társadalmi csoportok bevonását jelenti.
- Kapcsolatot teremtünk a helyi és regionális döntéshozókkal annak érdekében, hogy szorosabbra fűzzük a hosszú távú, helyi alapú stratégiákkal kapcsolatos együttműködést, és foglalkozunk a szomszédos területek közötti fenntartható, funkcionális kapcsolódási pontokkal.

HATÁROKON ÁTNYÚLÓ INTEGRÁCIÓ

Könnyebb élet- és munkafeltételek a nemzeti határokon túl

- Lépéseket teszünk annak érdekében, hogy a tartós határon átnyúló, transznacionális és interregionális együttműködések beépítsük a makroregionális, nemzeti, regionális és helyi fejlesztési stratégiákba. Emellett szükség esetén támogatjuk új stratégiai dokumentumok kidolgozását, valamint az olyan közös fejlesztéseket, amelyek a határok mentén élő emberek bevonásával jönnek létre.
- Valamennyi kormányzati szinten megerősítjük a párbeszédet a döntéshozókkal annak érdekében, hogy összehangoljuk az egyes országok nemzeti ágazati politikáit, és csökkentjük az együttműködés útjában álló, meglévő akadályokat.

Zöld Európa, amely megvédi a közös megélhetési lehetőségeket, és formálja a társadalmi átalakulást

EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET

Jobb ökológiai megélhetési módok, klímasemleges és ellenállóképes városok és régiók

- Támogatjuk a természet alapú megoldásokat, valamint a zöld és kék infrastruktúra-hálózatokat, amelyek összekapcsolják az ökoszisztémákat és a védett területeket a területi tervezési, területhasználati és egyéb szakpolitikákban, valamint az egyes térségek biztonságát és ellenálló képességét fokozó új válságkezelési eszközök kifejlesztését.
- Tiszteletben tartjuk az Európán belüli közös megélhetési lehetőségek természetes határait, és fokozzuk valamennyi, a klímaváltozás által érintett térség ellenálló képességét.
- Hangsúlyos szerepet szánunk a tudatosságnövelésnek, valamint annak, hogy az uniós kohéziós politika, a vidékfejlesztési politika, a területi tervezés eszközei, vagy bármely más, többek között az integrált területfejlesztést vagy helyi fejlődést előmozdító eszköz segítségével lehetővé tegyünk a helyi és regionális közösségek számára, hogy megvédjék, helyreállítsák, felhasználják és újrafelhasználják (épített) környezetüket, tájaikat, anyagi és eszmei kulturális javaikat és egyéb egyedi értékeiket.

KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG

Erős és fenntartható helyi gazdaságok egy globalizált világban

- Támogatjuk Európa átállását a körforgásos gazdaságra, valamint a helyi alapú, ipari szimbiotikus folyamatok kialakítását, figyelembe véve egyúttal a fenntartható talaj- és területhasználatot.
- Támogatjuk a körforgásos gazdaságra irányuló helyi és regionális stratégiák kidolgozását, amelyek összekötik a helyi és a globális gazdaságokat.
- Valamennyi régióban ösztönözzük az innovációs kapacitások megerősítését, többek között az energetikai átalakulást célzó helyi stratégiákat, valamint az építési, közlekedési és biogazdasági ágazatot érintő intézkedéseket.

FENNTARTHATÓ KAPCSOLATOK

Fenntartható digitális és fizikai kapcsolatok a térségek között

- Felkérjük az érdekelteket, hogy indítsanak párbeszédet a minden térség számára biztosított, nagy sebességű vezetékes hálózatokhoz és mobil kommunikációs hálózatokhoz való megfelelő hozzáférésről, valamint a kis szénlábnyomú és az emberi egészségre csekély hatást gyakorló digitális infrastruktúra iránti igényről.
- Megerősítjük a regionális tervezés és a transzeurópai hálózatok (TEN) kialakítása közötti kapcsolatot, különösen a törzshálózati folyosók mentén. A térségek összekapcsolása a főbb közlekedési csomópontokon keresztül támogatja a nemzetközi kereskedelmi kapcsolatokat és a helyi fejlődési lehetőségeket.

- Felkérjük a területi és közlekedéstervezőket, hogy térképezzék fel a szolgáltatásalapú helyi és regionális mobilitás új, a társadalom és a környezet szempontjából előremutató modelljeit, valamint működjenek együtt a városközpontokon belüli és azok közötti, multimodális és környezetbarát elérhetőség megvalósításán.

A prioritások átültetése a gyakorlatba

A 2030-as Területi Agendában foglalt prioritások támogatása konkrét cselekvést igényel az elkötelezett szereplők részéről. Csak ebben az esetben kezelhetjük megfelelően a Területi Agenda területi egyenlőtlenségekkel, valamint a karbon-/klímasemleges gazdaságra való átállással kapcsolatos prioritásait és aggályait. Összességében a beavatkozásoknak az alábbiakat kell megerősíteniük:

- többszintű kormányzás;
- területi alapú megközelítések;
- az összehangolt ágazati politika területi hatásai és koherenciája;
- területek közötti együttműködés;
- európai szintű területi kohézió;
- területi kohézió a határon átnyúló, transznacionális, interregionális és régiókon belüli szinteken; és
- a tagállamok és a szomszédos országok hozzájárulása a területi kohézióhoz.

A Területi Agenda alkalmazásának a tagállamok, a területi szintű hatóságok, az Európai Bizottság, az Európai Parlament, a Régiók Európai Bizottsága, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és az Európai Beruházási Bank, illetve más releváns szereplők közötti informális, többszintű együttműködés képezi az alapját. A Területi Agenda alkalmazása szempontjából előnyös lenne, ha a Városfejlesztési Agendáért, az Új Lipcsei Chartáért, az uniós kohéziós és vidékfejlesztési politikáért, valamint az európai helyreállítási terv végrehajtásáért, és az uniós makroregionális és tengermedencékre irányuló stratégiákért felelős szereplők együttműködnének egymással.

Bármely kormányzati szinten tehető lépések a Területi Agenda gyakorlati átültetése érdekében, ezek jellege és irányultsága pedig eltérő lehet. Minden főbb szereplőt arra kérünk, hogy saját rendes felhatalmazása keretében hajtsa végre a Területi Agendában foglaltakat.

Az Európán belüli együttes fellépések ösztönzése érdekében a kísérleti fellépések olyan gyakorlatokat alakítanak ki, szemléltetnek és vizsgálnak meg, amelyek hozzájárulnak a Területi Agenda prioritásaihoz. Mindenkit arra ösztönzünk, hogy szorosan kövesse nyomon ezeket a fellépéseket, merítsen inspirációt belőlük, és tegyen javaslatot újabbakra.

Nyomon követés

Arra kérjük az Európai Unió Tanácsának soron következő elnökségeit, hogy kövessék nyomon a 2030-as Területi Agendát, és erősítsék meg még inkább az azt övező kommunikációt, illetve az Agenda alkalmazását és irányítását.

- Kommunikáció a területfejlesztési menetrend alkalmazása terén történt előrelépésekről, valamint megemlékezés 2024-ben és 2029-ben az Európai Területfejlesztési Koncepció (1999) 25. és 30. évfordulójáról, illetve 2027-ben a területfejlesztési menetrend (2007) 20. évfordulójáról.
- A Területi Agenda alkalmazása, többek között az előrehaladás, és azon belül is a kísérleti fellépések megvitatása.
- Irányítás, kiemelt hangsúlyt helyezve a 2024-es helyzetfelmérésre, ezen belül is az irányítási rendszer felülvizsgálatára, a végrehajtás előrehaladására, valamint a prioritások relevanciájára. Erre a 2027 utáni időszakra szóló uniós kohéziós politika előkészületeinek keretében kerül sor. Az Európai Unió Tanácsának elnökségét felkérjük, hogy 2025 első felében szervezzen informális miniszteri ülést, amely a 2030-as Területi Agenda lehetséges megújításával kapcsolatos döntés alapjául szolgál majd.

A menetrend alkalmazásának folyamata a következő oldalon követhető nyomon:

territorialagenda.eu